

DEC

BON

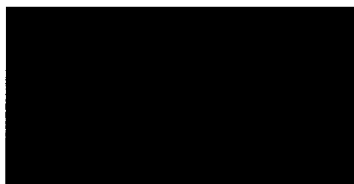
**DIEREXPERIMENTENCOMMISSIE
BEROEPSONDERWIJS NEDERLAND**

JAARVERSLAG 2009

1. INLEIDING.

Dit verslag betreft de activiteiten van de DEC BON, met betrekking tot de 6 hieronder genoemde onderwijsinstellingen waaraan in 2009 advies werd uitgebracht.

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.
- f.

De DEC BON valt onder de verantwoording van de hierboven genoemde vergunninghoudende instellingen.

De taken die deze DEC zich gesteld heeft is de vergunninghouders te adviseren over de voorgenomen (dierkundige) onderwijs-elementen, en het bediscussiëren van ethische vraagstukken betreffende het uitvoeren van dierkundige handelingen in het onderwijs.

Deze DEC is goedgekeurd op 29 juli 1998 (Kenmerk GZB/VVB 983713). Dit besluit is gewijzigd en erkend in Dierexperimentencommissie Beroepsonderwijs Nederland. Het besluit is per 1 januari 2009 in werking getreden.

2. ALGEMENE GEDEELTE.

De werkwijze van de DEC is dat de aangemelde onderwijsmodulen voor de volgende periode van een jaar worden besproken, waarna het advies aan de desbetreffende vergunninghoudende onderwijsinstellingen wordt uitgebracht; en dat in principe ieder najaar in een bijeenkomst een meer algemeen ethische vraagstelling wordt bediscussieerd.

Aangezien onderwijs-elementen in het middelbaar- en hogerberoepsonderwijs waarbij gebruik wordt gemaakt van levende dieren, vallen binnen de wet op de dierproeven en dientengevolge ook door een DEC moeten worden behandeld, hebben een zestal onderwijsinstituten indertijd besloten gezamenlijk een DEC in te stellen om hun dierexperimentele onderwijs te laten toetsen.

3. SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE:

Functie	Deskundigheid	Arbeidsverhouding a, b, c, d, e en f	Betrokken bij dierproeven
Voorzitter (lid),	Bescherming/Proefdieren	geen	neen
Secretaris (lid),	Bescherming/Proefdieren	geen	neen
Vice voorz. (lid),	Ethiek	geen	neen
Penningm. (lid),	Dierproeven	b.	ja
Lid 5,	Alternatieven	geen	neen
Lid 6,	Dierproeven/Alternatieven/Ethiek	geen	ja
Lid 7,	Dierproeven	f.	ja
Lid 8,	Bescherming/proefdieren	geen	neen
Lid 9,	Geen	geen	neen
Art.14 (Adv.),	Dierproeven/proefdieren		
Art.14 (Adv.),	Dierproeven/proefdieren		

4. VERGADERINGEN

De Commissie vergaderde in 2009 2 keer plenair.

5. OVERZICHT VAN DE DIERPROEVEN WAAROVER ADVIES IS UITGEBRACHT

Numero onderzoeks- plan	Doel onderzoek	Bespreking	Advies	Voor- waarden	Reden	Opmer- kingen	Vragen	Looptijd advies
	29	1	Positief	-	-	17	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	30	-	1 jaar

Numero onderzoeks- plan	Doel onderzoek	Bespreking	Advies	Voor- waarden	Reden	Opmer- kingen	Vragen	Looptijd advies
	29	1	Positief	-	-	-	-	1 jaar

Numero onderzoeks- plan	Doel onderzoek	Bespreking	Advies	Voor- waarden	Reden	Opmer- kingen	Vragen	Looptijd advies
	29	1	Positief	-	-	-	-	1 jaar

Numero onderzoeks- plan	Doel onderzoek	Bespreking	Advies	Voor- waarden	Reden	Opmer- kingen	Vragen	Looptijd advies
	29	1	Positief	-	-	4	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	3	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	-	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	-	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	-	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	-	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	-	37	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	-	37	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	15	-	1 jaar

Numero onderzoeks- plan	Doel onderzoek	Bespreking	Advies	Voor- waarden	Reden	Opmer- kingen	Vragen	Looptijd advies
	29	1	Positief	-	-	33	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	15	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	17	-	1 jaar

Numero onderzoeks- plan	Doel onderzoek	Bespreking	Advies	Voor- waarden	Reden	Opmer- kingen	Vragen	Looptijd advies
	29	1	Positief	-	-	-	-	1 jaar
	29	1	Positief	-	-	15	-	1 jaar

Van sommige onderzoeksplannen werd aan de docenten verzocht het protocol aan te passen en opnieuw in te dienen, dit had te maken met wijzigingen van bijvoorbeeld het aantal dieren dat nodig was voor het practicum dan wel het ongerief waaraan de dieren werden blootgesteld.

6. SIGNALERING, REFLECTIE EN EVALUATIE

Vaardigheden Anatomie:

- De studenten kennis laten maken met de anatomie van het dier en waarbij ze tegelijkertijd vaardigheden opdoen in het vrij prepareren van organen en structuren. Het ongerief is gering daar de dieren worden gedood voor het practicum. Dit practicum is van essentieel belang daar dit een goede voorbereiding is op practicum vaardigheden dierkundige experimenten.
- Bij elk van de behandelde protocollen wordt besproken of het leerdoel (verkrijgen van handvaardigheid, soms in combinatie met cognitieve leerdoelen) voor de uitoefening van het beroep waarvoor wordt opgeleid nog legitiem is.
- Er wordt jaarlijks besproken of er inmiddels alternatieve methoden zijn om hetzelfde leerdoel te bereiken. En of de vormgeving van het onderwijs (technische uitvoering van de practica) door middel van aanpassingen zou kunnen leiden tot minder diergebruik/ongerief.
- Door de DEC wordt onder andere getoetst op welke wijze de dieren worden gedood. Vervolgens wordt gekeken naar het maximum aantal, dat nodig is voor het practicum. De diersoort en of het surplusdieren zijn.
- Knelpunten: n.v.t.
- Advies: positief

Vaardigheden Technieken in Experimenten

- Deze cursus/module is onderdeel van de opleiding voor het verkrijgen van de artikel 12 status (ex wv). Het doel is het verkrijgen van kennis en inzicht in technieken.
- De studenten maken het werkprotocol, voeren het experiment uit, houden het welzijnsdagboek bij en voeren een welzijnsevaluatie uit.
- Het onderwijsmoment is een practicum waarin dieren worden behandeld met schapen rode bloed-bloedcellen. In een periode van 4 weken wordt bij de dieren 5 keer bloed afgenomen, waarop onderzoek plaats vindt naar een bepaalde bloedspiegel. Het ongerief van de dieren is gering/matig.
- Het onderzoek wordt getoetst en beoordeeld op de wijze waarop het wordt uitgevoerd. Hierbij wordt o.a. gekeken naar de handvaardigheid en de deskundigheid in relatie tot de technieken. Daarnaast de wijze waarop de dieren worden geobserveerd tijdens en na het onderzoek van de dieren.
- De afweging met betrekking tot dit onderzoek is het aantal dieren dat nodig is voor dit onderzoek en het geringe ongerief van de dieren die worden hergebruikt voor een ander doel.
- Knelpunten: nvt.
- Advies: positief

Bijlage: Format-Onderzoeksplan

, secr. DHC BON

Haarlem, 31 maart 2010

DIEREXPERIMENTENCOMMISSIE BEROEPSONDERWIJS NEDERLAND

Gelieve onderstaande vragen zo volledig mogelijk te beantwoorden en s.v.p. aankruisen wat van toepassing is. Onvolledigheid of onduidelijkheid kan leiden tot vertraging in de toetsingsprocedure. Voor elk project s.v.p. een volledig formulier (A + B + C) invullen. Deel C dient voor elke experimentele procedure apart ingevuld te worden (zodanig kopiëren).

Aantal toegevoegde C-formulieren:

Indien u proefdieren bij het GDL bestelt, dient een apart GDL-aanmeldingsformulier te worden ingevuld en bij het GDL te worden ingeleverd.

Het aanmeldingsformulier dient uiterlijk 14 dagen voor de eerstvolgende DEC vergadering te worden ingeleverd bij:

Secretariaat van de DEC BON
T.a.v. Secretaris

Voor de afwikkeling van de ethische toetsingsprocedure, dient u rekening te houden met een tijdsduur van 1 à 2 maanden.

DEEL A: GEGEVENS ONDERWIJSONDERDEEL

1. a. Onderwijswerkgroep of penvoerder:
cursus:
- b. Titel onderwijsonderdeel:
- c. Divisie:
- d. Afdeling:
- e. Verantwoordelijk docent (Art. 9):
- f. Adres (inclusief huispostnummer):
- g. Telefoonnr.: E-mail adres:
- h. Aanvang: Einde:

2. a. Deze aanvraag betreft:

- ☐ dierexperimenteel onderwijselement dat nog niet eerder (in deze vorm) bij de DEC-BON is aangemeld;
- ☐ het betreft een onderzoeksproject dat langer dan 5 jaren loopt en wordt daarom als volledig nieuwe aanvraag ingediend.
- ☐ wijzigingen bestaand onderwijselement dat reeds eerder bij de DEC-BON is aangemeld;
- ☐ continuering van een onderwijselement dat eerder bij de DEC-BON is aangemeld.

Bij een herhaalde aanvraag vermelden: DEC-nummer:

- b. Geef hieronder duidelijk aan welke wijzigingen zijn aangebracht t.o.v. de eerdere aanvraag, indien van toepassing.

☐ NVT

Niet invullen door aanvrager

Datum binnenkomst:

Datum behandeling:

Vergaderstuk nr:

DEC nr:

Advies DEC BON: _____

3. Overige medewerkers betrokken bij handelingen aan proefdieren:

art. 9 bevoegd:

art. 12 bevoegd:

art. 14 bevoegd:

zonder bevoegdheid:

4. a. Het onderwijselement maakt deel uit van het jaars curriculum van de studie
- b. Hoeveel studenten nemen in totaal deel aan dit dierexperimenteel onderwijselement?
- d. Hoeveel studenten verrichten handelingen aan één dier?
- e. Hoeveel studenten verrichten handelingen aan één dier?
5. a. Korte omschrijving van het onderwijselement, waarbij de proefdieren gebruikt worden:
 (Indien dit een nieuw onderwijsonderdeel betreft, gaarne protocol toevoegen.)

- b. Geef aan wat het doel is van de experimentele procedure(s) en motiveer de noodzakelijkheid ervan.

- c. Geef aan wat het didactische belang is van de experimentele procedure(s) met proefdieren en motiveer de noodzakelijkheid ervan.

6. Indien elektronisch aangeleverd:

- ☐ Hiermee verklaart indiener dat de eindverantwoordelijke van het onderwijsonderdeel kennis heeft genomen van en akkoord gaat met de inhoud van deze aanvraag.

7. Handtekeningen:

Verantwoordelijk docent: Datum:

Handtekeningen:

Proefdierdeskundige: Datum:

- c. Indien van toepassing, motiveer waarom dieren solitair en/of zonder bedding en/of kooiverrijking worden gehuust.

- d. Worden de dieren tijdens het experiment verplaatst naar andere ruimte(n)?

☐ ja ☐ nee.

Zo ja, waarheen en hoe lang?

Diersoort/stam	Locatie	Tijdsduur
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

4. Wat is de bestemming van de dieren na afloop van het experiment?

Diersoort/stam

1 2 3 4 5

☐☐☐☐☐ euthanasie, methode:

☐☐☐☐☐ retour stal

☐☐☐☐☐ anderszins, te weten:

5. Geef aan waarom diervrije alternatieven die (mogelijk) beschikbaar zijn voor dit onderwijselement niet in dit practicum toepasbaar zijn (informatie is evt. verkrijgbaar via NCA, tel. 020-674-4444, en kijk op <http://www.eurca.org> en <http://oslovet.veths.no/NORINA>)?

6. a. Geef een motivatie van de keuze van de diersoort(en).

b. Geef een motivatie voor het aantal dieren.

DEC nr:

DEEL B: GEGEVENS PROEFDIEREN

1. Aantal te gebruiken dieren per soort/stam:

Diersoort/stam	Aantal	Herkomst
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

2. Worden surplusdieren gebruikt?

Diersoort/stam

1 2 3 4 5

☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ja☐ ☐ ☐ ☐ ☐ nee, omdat

3. a. Waar worden de dieren gehuisvest?

Diersoort/stam

1 2 3 4 5

☐ ☐ ☐ ☐ ☐☐ ☐ ☐ ☐ ☐ Elders, te weten:

b. Hoe worden de dieren gehuisvest?

Diersoort/ stam	Alleen/groeps verband	Bedding	Kooi verrijking	Type kooiverrijking
1.	Alleen ☐	Ja ☐	Ja ☐	
	Groep ☐	Nee ☐	Nee ☐	
2.	Alleen ☐	Ja ☐	Ja ☐	
	Groep ☐	Nee ☐	Nee ☐	
3.	Alleen ☐	Ja ☐	Ja ☐	
	Groep ☐	Nee ☐	Nee ☐	
4.	Alleen ☐	Ja ☐	Ja ☐	
	Groep ☐	Nee ☐	Nee ☐	
5.	Alleen ☐	Ja ☐	Ja ☐	
	Groep ☐	Nee ☐	Nee ☐	

DEC nr:

DEEL C: OMSCHRIJVING DIERPROEF

Per diersoort en per procedure DEEL C apart beantwoorden. Dit is exemplaar 1.

Onderstaande vragen voor elke experimentele procedure per onderwijselement apart beantwoorden (indien nodig dit deel van het formulier kopiëren).

Titel onderwijs-
element:

Indien bekend:
DEC nr

1. Diersoort:
 Aantal dieren:

2. a. Geef puntsgewijze omschrijving van de experimentele handelingen (nummeren) waaraan de dieren worden onderworpen vermeld hierbij tevens
- of er sprake is van hergebruik en, indien van toepassing, het aantal malen dat een dier wordt gebruikt,
 - duur van de tussenpozen,
 - klinische effecten, etc.

- b. Worden er binnen de procedure farmaca (anders dan pijnstillers) gebruikt? Ja ☐/Nee ☐
- Zo ja, geef aard, wijze, frequentie en plaats van toediening en dosering aan en mogelijke bijwerkingen.

3. a Schatting van het ongerief dat als gevolg van het experiment bij de dieren optreedt per handeling en per bijbehorend interval.

Gebruik uw opsomming uit vraag 2a als basis maar beschrijf niet alleen ongerief dat wordt veroorzaakt door de handeling zelf maar ook ongerief dat op termijn kan ontstaan als gevolg van die handeling.

Procedure			Ongerief	
Nr.	Duur procedure/ Duur gevolg	Frequentie	Beschrijving van het ongerief tijdens en ten gevolge van de procedure	Inschatting
1	/			Gering ☐ Gering/matig ☐ Matig ☐ Matig/ernstig ☐ Ernstig ☐
2	/			Gering ☐ Gering/matig ☐ Matig ☐ Matig/ernstig ☐ Ernstig ☐
3	/			Gering ☐ Gering/matig ☐ Matig ☐ Matig/ernstig ☐ Ernstig ☐
4	/			Gering ☐ Gering/matig ☐ Matig ☐ Matig/ernstig ☐ Ernstig ☐
5	/			Gering ☐ Gering/matig ☐ Matig ☐ Matig/ernstig ☐ Ernstig ☐
	/			Gering ☐ Gering/matig ☐ Matig ☐ Matig/ernstig ☐ Ernstig ☐

b. Duur gehele experiment

Inschatting ongerief gehele experiment.

Gering ☐
 Gering/matig ☐
 Matig ☐
 Matig/ernstig ☐
 Ernstig ☐

c. Specificeer de klinische effecten in geval van (zeer) ernstig ongerief:

4. a. Wordt anesthesie toegepast?

☐ ja, nl.:

in welke vorm:

hoe lang:

met welke intervallen:

☐ nee, omdat:

b. Wordt pijnbestrijding toegepast?

☐ peri-operatief

☐ post-operatief

☐ beide

nl.:

in welke vorm:

hoe lang:

met welke intervallen:

☐ nee, omdat:

c. Worden andere methoden gebruikt om het ongerief voor de proefdieren zo veel mogelijk te beperken?

☐ ja, nl.:

☐ nee, omdat:

d. In geval van ernstig lijden, wanneer acht u het noodzakelijk om het dier te euthanaseren (humaan eindpunt)?